

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра філософії

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ГУМАНІТАРНО-ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

галузь знань – для усіх галузей знань

спеціальність – для усіх спеціальностей

освітня програма – «Інноваційний кампус»

вид дисципліни – загальна підготовка

форма навчання – денна

Харків – 2026 рік

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЛЕКЦІЙ

План лекцій

Тема 1. Лекції 1-2. Місце гуманітарного та філософського знання у професійній діяльності.

Діяльнісний підхід людини до світу, її перетворюючий потенціал. Професіонал як особистість. Місце світогляду у структурі особистості. Загально-гуманітарний та світоглядний характер філософського знання. Співвідношення філософії та науки. Основні філософські виміри світогляду (онтологічний, гносеологічний, аксіологічний, антропологічний, соціальний тощо). Функції філософії.

Тема 2. Лекції 3-4. Філософські концепції часів Античності.

Натурфілософські та онтологічні ідеї досократівської філософії. Уявлення про змінюваність та дискретність світу. Софістика та розвиток логіки. Критична філософія Сократ та його концепція людини як моральної істоти. Системне уявлення про світ у філософії Платона і його вчення про ідеї. Логіка Аристотеля та проблема пізнання світу. Перша система наук. Проблема людини та світу в елліністичній філософії.

Тема 3. Лекції 5-6. Специфіка філософських знань доби Середньовіччя та Відродження.

Особливості рефлексії буття та людини у середньовічній філософії, її основні принципи та концепції. Соціально-філософські, антропологічні, етичні ідеї Середньовіччя. Розвиток логіки в схоластиці. Зародження емпіричного знання. Соціальні, антропологічні, етичні, натурфілософські концепції доби Відродження. Гуманізм

Тема 4. Лекції 7-8. Розвиток модерного гуманітарно-філософського знання.

Наукова революція XVII ст., перша наукова картина світу. Проблема методу пізнання. Емпіризм та раціоналізм – дві тенденції модерної філософії. Філософські, соціально-політичні, природничі ідеї доби Просвітництва, їх значення для розвитку західноєвропейської цивілізації. Атеїзм. Феномен критичної філософії І. Канта і умови можливості пізнання. Етика Канта. Г.В.Ф. Гегель і його філософська система та метод.

Тема 5. Лекції 9-10. Трансформація гуманітарно-філософських знань в XIX–поч. XX ст.

Криза раціоналістичного погляду на світобудову, основні ідеї ірраціоналізму: критика раціоналізму та сцієнтизму, критика системи цінностей, обґрунтування ірраціональної сутності людини. Матеріалістична концепція

суспільства у філософії марксизму. Проблема філософських засад обґрунтування науки (позитивізм, емпіріокритицизм). Основні ідеї вітчизняної філософської думки ХІХ – поч. ХХ ст.

Тема 6. Лекції 11-12. Сучасний західноєвропейський та вітчизняний філософський дискурси.

Криза цивілізації у ХХ – ХХІ ст.ст., філософські рефлексії щодо неї: проблеми пізнання та філософія науки, проблема свідомості, проблема людини. Ідеї розвитку суспільства та цивілізації. Проблема знання і мови в філософії ХХ ст. Ситуація «постмодерну» в сучасній культурі та філософії.

Тема 7. Лекції 13-15. Гуманітарно-філософське знання сьогодення.

Концепції людини та соціалізація як фактор формування людського. Основні інститути соціалізації. Особливості сучасної соціокультурної ситуації. Вплив ЗМІ та комп'ютерних технологій. Проблематизація спілкування як основи людської комунікації. Інтерсуб'єктивність, віртуалізація людського «Я». Антропологічний аспект техніки. Філософські концепції про техніку та технічний прогрес. Людина в умовах технічної цивілізації. Техніка та процес глобалізації.

Тема 8. Лекції 16-17. Теоретичні підходи до вивчення феномену корупції.

Історичний аспект проблеми. Поняття «корупція», її ознаки, форми, види, причини та наслідки. Конфлікт інтересів, його види за законодавством України та зв'язок із корупцією. Передумови корупції у вищій освіті, специфіка її проявів в Україні.

Тема 9. Лекції 18-19. Практичні питання правової протидії корупції в Україні.

Міжнародний досвід протидії корупції. Спеціалізовані державні органи й установи України з протидії корупції. Правовий механізм запобігання і протидії корупції в Україні. Юридична відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків.

Тема 10. Лекції 20-21. Правове забезпечення академічної доброчесності в Україні.

Поняття академічної доброчесності. Гарантії дотримання академічної доброчесності. Види порушення академічної доброчесності. Концепція академічної доброчесності у системі вищої освіти України

Конспект лекцій

1) Філософія : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. – Х.: Вид-во Іванченка І. С., – 2024. 200 с.

http://web.kpi.kharkov.ua/philosophy/wp-content/uploads/sites/124/2024/05/fylosofiya_2024.pdf

2) Презентації з посиланнями:

Загальногуманітарний і світоглядний характер філософського знання

https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQCHihxSSV4NS6IZBdnP1nX_AaM6gHCFkC57MI_Gnp9iFk8?e=XSMCcS

Антична філософія

<https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQCs2xjI4GUoT5igrQeq5cxDARxblp4WLIq97fzAfWtsv9o?e=URCeRr>

Середньовічна філософія. Філософія доби Відродження

https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQBfSdxD-4JGQZwk70ssow7uAe5scAk-rqE-SvA_TBg6i5k?e=ZH63ra

Емпіризм. Раціоналізм. Просвітництво. Французький матеріалізм

https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQCRmCRAhpk7Sbh6DgVI_Kv4AdsU_SoJ9DeSJvLrnFcnjQI?e=XcUkN3

Німецька класична філософія (філософія німецького ідеалізму)

https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQDfKnKkK2zdRYY3k0szuRC8AfHZnqXa2ZCIES_XHvxjFJnQ?e=XSLBYP

Некласична філософія XIX - початку XX ст.ст.

<https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQDMije4BBdPS5VyheOKZwCJAZw3DpvhzMARUdMzbe8kiOo?e=9Kz8rL>

Постнекласична філософія XX - початку XXI ст.ст.

<https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQCJ5TRoXuTbQapIw5pydxnTAauhGJ-cQwGAeSp9aSX1Fa8?e=zirI42>

Гуманітарно-філософське знання сьогодення

https://iiii.sharepoint.com/:p/s/Profs.philosophy/IQDD6Sf7bOjcTqvtdYEC8USCAX1a1o3zSc_1e_QxeITt3Dc?e=lOb99y

3) Основні напрямки антикорупційної діяльності в Україні та їх правове регулювання [Електронний ресурс]: конспект лекцій та завдання до практичних занять з навчальної дисципліни "Правознавство": для студентів усіх спеціальностей / уклад. О. В. Кузьменко; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків: НТУ "ХПІ", 2025. – 74 с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95582>

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ САМОСТІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТІВ

Загальні вимоги і методичні вказівки з виконання самостійної роботи

При виконанні самостійної роботи з філософії особливе значення надається незалежності суджень, опрацюванні навчальної та довідкової літератури, першоджерел. Виконана студентом самостійна робота допоможе оцінити рівень знань, отриманий студентом в процесі вивчення курсу філософії. Якість самостійної роботи оцінюється, перш за все, з того, наскільки правильно і точно студент дає відповідь на поставлене питання.

Написання самостійної роботи будується таким чином, щоб студент послідовно опанував навички самостійної дослідницької діяльності та вміння оперувати науковою інформацією.

Тема самостійної роботи обирається згідно зацікавлень студента. При виконанні самостійної роботи студент має право висвітлювати обрану тему на основі будь-якого методологічного підходу, представленого в сучасній науці.

У роботі необхідно відобразити:

- знання основних моментів обраної теми, суті викладеного матеріалу;
- вміння висвітлити проблему конкретно і чітко;
- здатність зробити висновки з аналізу проблеми, розкрити значення цього аналізу для суспільного розвитку.

Процедура роботи над темами самостійної роботи

Після вибору студентом теми самостійної роботи необхідно знайти наукову літературу за обраною темою. Список рекомендованої літератури наведено нижче. При необхідності Ви можете звернутися до бібліотеки НТУ «ХП» (та інших наукових бібліотек), а також знайти літературу на наукових ресурсах глобальній мережі Інтернет.

Вивчаючи літературу, слід фіксувати власні думки, складати конспекти того, що прочитали і формулювати тези самостійної роботи. У процесі написання самостійної роботи студент має використати кілька найменувань навчальної та наукової літератури, слід також користуватися допоміжною літературою: словниками та хрестоматіями.

Після накопичення достатнього матеріалу, можна приступати до його осмислення і систематизації. Студент, спираючись на накопичений матеріал, повинен висловити свій інтерес до обраної теми.

Після осмислення і систематизації літератури, студент може приступити до наукової обробки матеріалу і складання відповіді на питання самостійної роботи.

Питання для самостійної роботи

Тема 1. Місце гуманітарного та філософського знання у професійній діяльності.

Розвиток особистості професіонала як споживання філософських теорій і підходів для синтезу власної екзистенційної позиції.

Тема 2. Перші філософські концепції часів Античності.

Проблеми етики в елліністичній філософії

Тема 3. Специфіка філософських знань доби Середньовіччя та Відродження.

Соціально-політичні ідеї Відродження, утопізм

Тема 4. Розвиток модерного гуманітарно-філософського знання.

Основні риси української філософської думки. Концепція людини та «сродної праці» у філософії Г.С. Сковороди

Тема 5. Трансформація гуманітарно-філософських знань в XIX–поч. XX ст.

Основні ідеї вітчизняної філософської думки XIX – поч. XX ст. Космізм В. Вернадського

Тема 6. Сучасний західноєвропейський та вітчизняний філософський дискурс.

Соціально-філософські концепції XX-XXI ст.ст

Тема 7. Гуманітарно-філософське знання сьогодення.

«Людина маси» та проблема самотності. Людський розум та штучний інтелект

Тема 8. Теоретичні підходи до вивчення феномену корупції.

Історичний аспект проблеми

Тема 9. Практичні питання правової протидії корупції в Україні.

Юридична відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків

Тема 10. Правове забезпечення академічної доброчесності в Україні.

Види порушення академічної доброчесності

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

План семінарів

Заняття 1

Філософське та гуманітарне знання як компоненти професійної діяльності та професіоналізму.

1. Діяльнісний підхід людини до світу, її перетворюючий потенціал. Професіонал як особистість. Ціннісні установки і світоглядна орієнтація особистості, її ставлення до праці, до суспільства, до світу, до самої себе.
2. Неможливість формування ціннісних установок та професіоналізму без засвоєння особистістю філософських знань, концепцій.
3. Філософія як система рефлексії буття, яка пропонує світу і суспільству світоглядні концепції. Поняття світогляду. Місце світогляду у структурі особистості.
4. Основні філософські виміри світогляду (онтологічний, гносеологічний, аксіологічний, антропологічний, соціальний тощо).
5. Функції філософії. Розвиток особистості професіонала як споживання філософських теорій і підходів для синтезу власної екзистенційної позиції.

Література до заняття 1:

- Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 200 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47edc8d3-ef42-407c-bd1c-e59b61dbd05c/content>
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2012.
- Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах: монографія. Харків, 2021. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/4bc545a1-a0d0-4efd-96f0-83261cba5f9d/content>
- Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків, 2023.
- <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6eef4177-1e80-45f6-8369-cf6d82dd94a4/content>
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.

- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
- Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 430 с.
- Москалець В. П. Психологія особистості [текст] підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. / В. П. Москалець. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 364 с.
- Папуча М. В., Наконечна М. М. Теоретичні основи психології особистості: навч. посіб. / М. В. Папуча, М. М. Наконечна. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 60 с.

Заняття 2

Основні ідеї античної філософії, їх значення для розвитку цивілізації.

1. Перші філософські концепції: походження світу, буття, розвиток, єдність та дискретність світу. Число як початок.
2. Античний атомізм.
3. Зародження логіки, ідеї софістів.
4. Критична думка Сократа, концепція людини як моральної істоти.
5. Вчення Платона про ідеї, поява системного уявлення про світ.
6. Створення Аристотелем першої системи наук, вчення про логіку та проблема пізнання світу.
7. Проблеми етики в елліністичній філософії.

Література до заняття 2:

- Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 200 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47edc8d3-ef42-407c-bd1c-e59b61dbd05c/content>
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХП», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.

- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019.
<https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/32404>
- Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.
<http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/3354>
- Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/7969>
- Філософія в короткому викладі: [навч. посіб.] / В. Е. Кирильчук, О. О. Решетов, З. В. Стежко, Г. П. Стежко. Кропивницький: [Імекс-ЛТД], 2020.
<https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/10464>
- Філософія: теоретичний курс: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти/за ред. Я.В. Шрамка. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2021.
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4392>
- Вступ до філософії: Конспект лекцій; навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Новіков Б.В., Богачев Р.М., Муратова І.А., Бабіна С.І., Костроміна Г.М., Пенюк В.Б., Руденко Т.П., Самарський А.Ю. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48432>

Заняття 3

Філософські ідеї Середньовіччя та Відродження.

1. Характерні риси середньовічної філософії. Проблема співвідношення розуму та віри.
2. Вчення Августина про людину, душу й тіло; августинівські концепції часу та держави.
3. Схоластика, її специфіка та ідеї. Проблема свободи волі людини. Принцип єдності людини.
4. Емпіричні концепції Р. Гросетеста та Р. Бекона.
5. Філософські та наукові ідеї доби Відродження.
6. Гуманізм. «Про достоїнство людини».
7. Соціально-політичні ідеї Відродження, утопізм.

Література до заняття 3:

- Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 200 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47edc8d3-ef42-407c-bd1c-e59b61dbd05c/content>
- Городиська О. М. Філософія європейського Середньовіччя: текст лекції з курсу "Філософія": для студентів усіх форм навчання, а також з курсу "Базові концепції в історії філософської думки" для аспірантів спец. "В10–Філософія" / уклад.: Городиська О. М., Дишкант Т. М.; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків: НТУ "ХПІ", 2025. 70 с.
- <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/88348>
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-те вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Філософія: навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019. <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/32404>
- Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/3354>
- Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/7969>
- Філософія в короткому викладі: [навч. посіб.] / В. Е. Кирильчук, О. О. Решетов, З. В. Стежко, Г. П. Стежко. Кропивницький: [Імекс-ЛТД], 2020. <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/10464>
- Філософія: теоретичний курс: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти/за ред. Я.В. Шрамка. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2021. <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4392>

- Вступ до філософії: Конспект лекцій; навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Новіков Б.В., Богачев Р.М., Муратова І.А., Бабіна С.І., Костроміна Г.М., Пенюк В.Б., Руденко Т.П., Самарський А.Ю. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48432>
- Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2023. 225 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6eef4177-1e80-45f6-8369-cf6d82dd94a4/content>
- Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3551>

Заняття 4

Гуманітарно-філософське знання Модерну.

1. Наукова революція та перша наукова картина світу XVII ст.
2. Модерний емпіризм, проблема пізнання, матеріалістичне уявлення про світ. Еволюція емпіризму.
3. Модерний раціоналізм, правила методу та метод сумніву Декарта.
4. Матеріалізм та етика Спінози. Філософія Лейбніца; особистий вимір буття.
5. Філософія доби Просвітництва: концепції природних прав людини, загальної освіти, суспільно-політичного прогресу, всемогутності розуму, підкорення та перебудови світу.
6. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках; людина як машина.
7. Основні риси української філософської думки. Концепція людини та «сродної праці» у філософії Г.С. Сковороди.
8. Критична філософія І. Канта, синтез емпіризму та раціоналізму. Агностицизм.
9. Категоричний імператив як гуманістична позиція, концепція свободи Канта.
10. Філософія Гегеля, тотожність мислення і буття. Діалектика Гегеля: принципи, закони, категорії.
11. Проблема людини у матеріалізмі Л. Фейєрбаха.

Література до заняття 4:

- Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 200 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47edc8d3-ef42-407c-bd1c-e59b61dbd05c/content>
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.

- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019.
- Шудрик І.О. З історії української філософської думки: Навчальний посібник для студентів. Харків, 2000.
- Філософія: навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019.
<https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/32404>
- Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.
<http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/3354>
- Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/7969>
- Філософія в короткому викладі: [навч. посіб.] / В. Е. Кирильчук, О. О. Решетов, З. В. Стежко, Г. П. Стежко. Кропивницький: [Імекс-ЛТД], 2020.
<https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/10464>
- Філософія: теоретичний курс: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти/за ред. Я.В. Шрамка. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2021.
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4392>
- Вступ до філософії: Конспект лекцій; навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Новіков Б.В., Богачев Р.М., Муратова І.А., Бабіна С.І., Костроміна Г.М., Пенюк В.Б., Руденко Т.П., Самарський А.Ю. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48432>
- Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2023. 225 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6eef4177-1e80-45f6-8369-cf6d82dd94a4/content>

- Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3551>

Заняття 5

Філософський дискурс сучасності: від XIX – до поч. XXI ст.

1. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, некласична філософія.
2. Критика західної цивілізації, її „гуманізму”, ідея волі до влади та поняття надлюдини у філософії Ф. Ніцше.
3. Матеріалістичне трактування історичного процесу. Діалектико-матеріалістична ідея практики в теорії пізнання Маркса і Енгельса.
4. Сцієнтичний напрямок у філософії: позитивізм О. Конта, емпіріокритицизм.
5. Нове розуміння людини у психоаналітичній філософії З. Фрейда, обґрунтування ірраціонального характеру індивідуального буття людини.
6. Космізм В. Вернадського.
7. Основні напрямки та істотні риси філософії XX–XXI ст.ст.
8. Феноменологія Е. Гуссерля.
9. Знання про людину у філософській антропології та екзистенціалізмі: відкритість світу, свобода, відповідальність, життя та смерть, сенс життя.
10. Методологія та логіка розвитку науки у неопозитивізмі та постпозитивізмі.
11. Соціально-філософські концепції XX-XXI ст.ст.
12. Основні ідеї герменевтики та структуралізму.
13. Криза сучасності та ситуація «постмодерну» в сучасній культурі та філософії.

Література до заняття 5:

- Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 200 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47edc8d3-ef42-407c-bd1c-e59b61dbd05c/content>
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. посібник. Харків: НТУ “ХПІ”, 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.

- Філософія: навч. посібник / К.В. Кислюк. 3-тє вид., випр. Київ: Кондор, 2016.
- Філософія: підручник / В.Л. Петрушенко. 5-тє вид., стер. Львів: «Новий світ-2000». 2019
- Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах. Монографія. Харків, 2021.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/4bc545a1-a0d0-4efd-96f0-83261cba5f9d/content>
- Філософія: навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ: КНЕУ, 2019.
<https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/32404>
- Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021.
<http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/3354>
- Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир: Житомирська політехніка, 2021. <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/7969>
- Філософія в короткому викладі: [навч. посіб.] / В. Е. Кирильчук, О. О. Решетов, З. В. Стежко, Г. П. Стежко. Кропивницький: [Імекс-ЛТД], 2020.
<https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/10464>
- Філософія: теоретичний курс: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти/за ред. Я.В. Шрамка. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2021.
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4392>
- Вступ до філософії: Конспект лекцій; навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за всіма освітніми програмами всіх спеціальностей / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Новіков Б.В., Богачев Р.М., Муратова І.А., Бабіна С.І., Костроміна Г.М., Пенюк В.Б., Руденко Т.П., Самарський А.Ю. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48432>
- Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2023. 225 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6eef4177-1e80-45f6-8369-cf6d82dd94a4/content>
- Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020.
<http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3551>

Заняття 6

Актуальні гуманітарно-філософські проблеми сьогодення.

1. Людина і світ сьогодні. Особливості сучасного соціокультурного середовища.
2. Індустрія ЗМІ та комп'ютерних технологій. Техніка як антропологічна проблема.
3. Техніка та технічний прогрес у філософії. Проблема взаємодії природи та техніки.
4. Людина в умовах технічної цивілізації. Техніка в умовах глобалізації. Людина та мас-медіа.
5. Віртуалізація «Я» у сучасному інформаційному просторі. Проблематизація спілкування.
6. Проблема інтерсуб'єктивності та механізми самоідентифікації особистості.
7. «Людина маси» та проблема самотності.
8. Людський розум та штучний інтелект. Проблема трансгуманізму та «постлюдини» у філософії та культурі. Проблеми біоетики.

Література до заняття 6:

- Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 200 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47edc8d3-ef42-407c-bd1c-e59b61dbd05c/content>
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. посібник. Харків: НТУ «ХПІ», 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХПІ», 2008.
- Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах: монографія. Харків, 2021. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/4bc545a1-a0d0-4efd-96f0-83261cba5f9d/content>
- Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків, 2023.
- <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6eef4177-1e80-45f6-8369-cf6d82dd94a4/content>
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.
- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.

- Хамітов Н.В. Самотність у людському бутті. Досвід метаантропології. 2-ге вид.перероб та доп./ Н.В.Хамітов. К.: КНТ, 2017. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15873/N.%20Hamitov%20Samotnist%20u%20ludskomu%20butti.pdf?sequence=6>
- Поліщук О.С., Поліщук О.В Вплив віртуалізації суспільного життя на комунікацію людини (соціально-філософський аспект). *Науковий вісник. Серія «Філософія»* вип.49, Харків: ХНПУ, 2017, С. 219-229. <https://zenodo.org/records/1064691>
- Любивий, Я. В. Проблеми віртуалізації інформаційного суспільства. *Вісник національного авіаційного університету. Сер.: Філософія. Культурологія.* 2014. № 1. С. 15–20. <https://core.ac.uk/download/pdf/296359183.pdf>
- Башманівська Я. В. Віртуальна реальність як чинник зростаючого усамітнення людини. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/9746/1/3.pdf>
- Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>
- Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / Кол. авторів; за наук. ред. Арістової А. В.; упорядн. словн. Волобуєва С.В. К.: НТУ, 2016. <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/17/fgps/>
- Мельник О.О. Конспект лекцій з дисципліни «Історія науки і техніки» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 208 «Агроінженерія» заочної форми навчання. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2021. http://www.tsatu.edu.ua/shn/wp-content/uploads/sites/59/konspekt_lekcij_int_2021_skorochenyj2.pdf
- Мельник В.В. Людина в контексті культурно-антропологічних викликів глобалізації та постмодерну. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2011, вип. 51. С. 404-413. <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/archive/2011/51/48.pdf>
- Лебідь Є. О. Етичні проблеми науки і техніки : навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2016. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44687/1/Lebid_technology.PDF;jsessionid=547818184E19D2E8494A2F6235D1AD76
- Технології добросовісного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки : матеріали всеукраїнського науковопедагогічного підвищення кваліфікації, 31 липня – 10 вересня 2023 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. https://cuesc.org.ua/images/informlist/Maket_advanced_training_PSAU.pdf
- Тегмарк М. Життя 3.0. Доба штучного інтелекту. Київ: Наш Формат, 2019.
- Квіт С. Масові комунікації: підручник. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. <https://kvit.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/Mass-Communications-2018.pdf>

Заняття 7

Правова протидія корупції та проявам академічної недоброчесності в Україні.

1. Історичний аспект проблеми. Поняття корупції, її ознаки, форми, види, причини та наслідки.
2. Конфлікт інтересів, його види та зв'язок із корупцією. Корупція у вищій освіті.
3. Міжнародний досвід протидії корупції.
4. Спеціалізовані інституції з протидії корупції.
5. Правовий механізм запобігання корупції. Юридична відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків.
6. Поняття академічної доброчесності та гарантії її дотримання.
7. Види порушення академічної доброчесності. Концепція академічної доброчесності у системі вищої освіти.

Література до заняття 7:

- Практикум для самостійної роботи студентів з дисципліни «Правознавство»: навч. посібн. / Гаєвая О. В., Гаряєва Г. М., Кузьменко та ін. М. – Х.: ФОП Панов А. М. 2024. 376 с.
- [Конвенція ООН проти корупції, підписана від імені України 11.12.03 в м. Меріда \(Мексиканські Сполучені Штати\) та ратифікована згідно із Законом України від 18.10.06 № 251-V. \[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#o519\]\(https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#o519\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#o519)
- Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: Конвенція Ради Європи від 04.11.1999 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102
- Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: Конвенція Ради Європи від 27.01.1999 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101
- Про засади державної антикорупційної політики на 2021 – 2025 роки: Закон України № 2322-IX від 20.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2322-20>
- Антикорупційна стратегія на 2021 – 2025 роки: Затверджена Законом України № 2322-IX від 20.06.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2322-20>
- Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023 – 2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України № 220 від 4 березня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/220-2023-%D0%BF>
- Про запобігання корупції: Закон України № 1700-VII у редакції від 04.05.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
- Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати спортивних змагань: Закон України № 743-VIII у редакції від 31.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/743-19>
- Рішення Конституційного суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#Text>
- Про затвердження положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: Рішення

Національного агентства з питань запобігання корупції № 166 від 09.02.2018 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0345-18>

- Порядок проведення антикорупційної експертизи, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 16.03.2015 № 383/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0303-15>

- Порядок проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 171. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/171-2015-%D0%BF#Text>

- Антикорупційна програма Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» на 2024 – 2026 роки: Введена в дію наказом ректора НТУ «ХПІ» № 113 Од від 03 квітня 2024 р. URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/wp-content/uploads/sites/2/2024/04/Antykoruptsijna-programa-2024-2026.pdf>

- Актуальні проблеми протидії корупції в умовах воєнного стану: мат-ли міжн. наук.-практ. конф. Науково-дослідний інститут публічного права. 15 лютого 2024 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. 156 с. URL: https://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/conf_SIPL_law_%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B8%D0%B9.pdf

- Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 17 лютого 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. 379 с.

- Богатирьов І. Г. Запобігання корупції як одна з умов сталого розвитку транзитивного суспільства / І. Г. Богатирьов // Публічне право. 2018. № 1. С. 17 – 23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2018_1_4

- Головкін Б. М. Механізм запобігання корупції / Б. М. Головкін // Часопис Київського університету права. 2018. № 4. С. 254 – 260.

- Дейнека О. Г., Дзядук Г. О. Антикорупційна діяльність у сфері публічного управління та адміністрування: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 51с.

- Дудоров О. О., Коломoeць Т. О., Кушнір С. М., Макаренков О. Л. Загальнотеоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні: монографія. Запоріжжя: Гельветика, 2019. 476 с.

- Інструменти знань для науковців і фахівців. Серія модулів з протидії корупції. Модуль 9. Корупція у сфері освіти. Відень: Управління ООН з наркотиків і злочинності. 2021. 38 с. URL: https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/academics/ukrainian/UA_Anti-Corruption_Module_9_Corruption_in_Education.pdf

- Основні напрямки антикорупційної діяльності в Україні та їх правове регулювання [Електронний ресурс]: конспект лекцій та завдання до практичних занять з навчальної дисципліни "Правознавство": для студентів усіх спеціальностей / уклад. О. В. Кузьменко; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків: НТУ "ХПІ", 2025. – 74 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95582>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ/НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Курс передбачає виконання індивідуальних робіт: стаття, реферат, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Вимоги до есе (реферату)

Робота включає: титульний лист, вступ, основну частину, висновок, список літератури.

Предмет, тема, мета роботи повинні бути узгоджені.

Предмет дослідження – це те, що знаходиться в межах об'єкта (предмет визначає тему дослідження).

Мета дослідження визначає те, до чого прагне здобувач у своїх наукових дослідженнях, тобто кінцевий результат роботи (мета повинна корелювати з висновками, отриманими в роботі).

Структура роботи, назви розділів повинні відображати загальну тему есе. Зміст реферату обмежується 2-3 главами, які можуть поділятися на параграфи чи підрозділи. Назви розділів повинні відображати філософську тематику проблеми.

Метод або методологію проведення роботи доцільно описувати в тому випадку, якщо вони відрізняються новизною або представляють інтерес з точки зору даної роботи. Широко відомі методи тільки називаються.

Результати роботи, які висвітлюються у висновках, описуються точно і інформативно. Наводяться основні теоретичні та експериментальні результати, фактичні дані, виявлені взаємозв'язки і закономірності. При цьому віддається перевага новим результатами і даними, які, на думку автора есе, мають практичне значення.

Висновки можуть супроводжуватися рекомендаціями, оцінками, пропозиціями, гіпотезами, описаними у вихідному документі.

Особливості тексту

Список літератури може містити до 7-10 джерел інформації, шрифт 14, інтервал 1,5, усі поля 2 см. Об'єм роботи – 12-15 таких сторінок. Використовуємо рекомендовану літературу із запропонованого списку, також списку до практичних занять, залежно від теми – посібники, тексти лекції, статті, переклади тощо. Звичайно можливе використання додаткових джерел, але на всі необхідно посилатися, якщо потрібно цитування.

Текст реферату повинен відрізнятися лаконічністю, чіткістю, переконливістю формулювань, відсутністю другорядної інформації.

Бібліографічна інформація оформлюється згідно з вимогами ВАК України.

Теми рефератів (есе)

Тема 1. Основні поняття філософсько-антропологічної концепції М. Шелера: відкритість світу, ексцентричність, «дефектність» людини. Еволюція ідей Шелера.

Тема 2. Продовження та інтерпретація антропології Шелера. Г. Плеснер: «Ступені органічного і людина». Проблема взаємодії організму і середовища.

Тема 3. Біоантропологічні ідеї А. Гелена. Людина як неспеціалізована істота. Плюралістична етика Гелена.

Тема 4. Культура як «середовище» існування людини. Вчення Е. Ротхаккера про «спосіб життя», його вчення про людину як творця і носія культури.

Тема 5. Критика М. Ландманом «генетичної спорідненості» людини і тварини.

Тема 6. Філософія Ганса-Едуарда Хенгстенберга (1904-1998), принцип об'єктивності та природа людини.

Тема 7. Екзистенційна модель людини у філософії та культурі.

Тема 8. Проблема відчуження та футурологічні ідеали у концепціях постмарксизму (М. Горкгаймер, Т. Адорно, Г. Маркузе, Ю. Габермас).

Тема 9. Комунікативна антропологічна концепція М. Бубера. «Я», «Ти» та «Воно» як основні типи відношення людини до світу. Зустріч як основа людського існування.

Тема 10. Структуралістська антропологія: людина у дискурсах культури та влади (К. Леві-Строс, Ж. Лакан, М. Фуко).

Тема 11. Критика людської суб'єктивності та феномен «смерті автора» у постструктуралізмі та постмодернізмі (Р. Барт, Ж. Деріда, Ж. Дельоз, Ж. Бодрійяр).

Тема 12. «Християнський еволюціонізм» Тейяра де Шардена. «Антропний принцип» як аргумент сучасного креаціонізму.

Тема 13. Культурогенез як антропосоціогенез. Моделі культурогенезу: ігрова (Й. Гьойзинга), психоаналітична (З. Фройд, К.Г. Юнг), семіотична (К. Леві-Строс, Ж. Деріда).

Тема 14. Проблема життя та смерті у філософії та культурі. Смерть як онтологічна межа.

Тема 15. Сенс життя як інтегральна характеристика людського буття. Сутність людини в умовах удосконаленні науково-технічного виміру світу.

Тема 16. Проблема свободи у культурі та філософії. Людина як свобода (Ж.П. Сартр). Питання про співвідношення свободи та відповідальності.

Тема 17. Концепція «свободи від...» та «свободи для...» Е. Фромма.

Тема 18. «Людина маси» та проблема самотності.

Тема 19. Біологічний бік феномену людини як передумова людської екзистенції. Прояви людської тілесності (страх, сором, агресія, сміх, плач).

Тема 20. Метафізика статі в історії культури. Чоловіче, жіноче, любов, сексуальність.

Тема 21. Раціоналістична модель людини. Людина як «розумна тварина». Людський інтелект і штучний інтелект.

Тема 22. Особливості сучасної соціокультурної ситуації та її вплив на процес соціалізації. Вплив ЗМІ та комп'ютерних технологій.

Тема 23. Освіта як фактор соціалізації, основні історичні стратегії та її особливості на сучасному етапі.

Тема 24. Спілкування як основа комунікативної культури. Інтерсуб'єктивність, віртуалізація людського «Я». Проблеми віртуальної комунікації.

Тема 25. Проблема інтерсуб'єктивності та механізми самоідентифікації особистості.

Тема 26. Діяльність як сутнісна характеристика людини. Типи діяльності. Засоби праці як продовження людської тілесності.

Тема 27. Техніка як атрибут людського життя. Людина в умовах технічної цивілізації. Техніка та процес глобалізації.

Тема 28. Раціонально-логічні основи природи та мислення в логічному позитивізмі (Г. Фреге, Б. Расел, Л. Вітгенштейн).

Тема 29. Людський розум та штучний інтелект у постаналітичній традиції (Х. Патнем, Д. Денет).

Тема 30. Трансгуманізм і проблема «постлюдини» в сучасній філософії та культурі. Проблеми сучасної біоетики.

Тема 31. Антикорупційна стратегія України на 2021 – 2025 роки.

Тема 32. Державна антикорупційна програма України на 2023 – 2025 роки.

Тема 33. Особливі обмеження для посадових і службових осіб в Україні (тут і далі дивитися насамперед Закон України «Про запобігання корупції»).

Тема 34. Заходи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів в Україні.

Тема 35. Фінансовий контроль як засіб запобігання корупції в Україні.

Тема 36. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів в Україні.

Тема 37. Спеціальна перевірка стосовно осіб, що претендують на заняття відповідальних посад в Україні.

Тема 38. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення в Україні.

Тема 39. Інститут викривачів корупції як засіб її попередження в Україні.

Тема 40. Діяльність громадської організації «Харківський антикорупційний центр» як відбиття протидії корупції з боку громадянського суспільства.

Тема 41. Запобігання корупції у діяльності юридичних осіб в Україні.

Тема 42. Правила етичної поведінки посадових і службових осіб як засіб запобігання корупції в Україні.

Тема 43. Міжнародне співробітництво України у сфері запобігання та протидії корупції.

Тема 44. Усунення наслідків корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень в Україні.

Тема 45. Структура та зміст чинної Антикорупційної програми НТУ «ХП».

Рекомендована література

- Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2024. 200 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47edc8d3-ef42-407c-bd1c-e59b61dbd05c/content>
- Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. посібник. Харків: НТУ «ХП», 2012.
- Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В. Проблема людини у вимірах філософського аналізу: текст лекції. Х.: НТУ «ХП», 2008.
- Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах: монографія. Харків, 2021. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/4bc545a1-a0d0-4efd-96f0-83261cba5f9d/content>
- Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків, 2023. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6eef4177-1e80-45f6-8369-cf6d82dd94a4/content>
- Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під ред. В.Л. Петрушенка. Львів: Новий світ – 2000, 2020.
- Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посібник / В.П. Андрущенко та ін.; НПУ. Київ: Каравела, 2015.
- Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології: навч. посібник зі словником. 4-е вид. перероб. та доп. К.: КНТ, 2016.

- Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посібник / КНУ; уклад. Л.В. Губерський та ін. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012.
- Хамітов Н.В. Самотність у людському бутті. Досвід метаантропології. 2-ге вид.перероб та доп./ Н.В.Хамітов. К.: КНТ, 2017. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15873/N.%20Hamitov%20Samotnist%20u%20ludskomu%20butti.pdf?sequence=6>
- Поліщук О.С., Поліщук О.В Вплив віртуалізації суспільного життя на комунікацію людини (соціально-філософський аспект). *Науковий вісник. Серія «Філософія»* вип.49, Харків: ХНПУ, 2017, С. 219-229. <https://zenodo.org/records/1064691>
- Любимий, Я. В. Проблеми віртуалізації інформаційного суспільства. *Вісник національного авіаційного університету. Сер.: Філософія. Культурологія.* 2014. № 1. С. 15–20. <https://core.ac.uk/download/pdf/296359183.pdf>
- Башманівська Я. В. Віртуальна реальність як чинник зростаючого усамітнення людини. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/9746/1/3.pdf>
- Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. <https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>
- Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / Кол. авторів; за наук. ред. Арістової А. В.; упорядн. словн. Волобуєва С.В. К.: НТУ, 2016. <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/17/fgps/>
- Мельник О.О. Конспект лекцій з дисципліни «Історія науки і техніки» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 208 «Агроінженерія» заочної форми навчання. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2021. http://www.tsatu.edu.ua/shn/wp-content/uploads/sites/59/konspekt_lekcij_int_2021_skorochenyj2.pdf
- Мельник В.В. Людина в контексті культурно-антропологічних викликів глобалізації та постмодерну. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2011, вип. 51. С. 404-413. <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/archive/2011/51/48.pdf>
- Лебідь Є. О. Етичні проблеми науки і техніки : навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2016. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44687/1/Lebid_technology.PDF;jsessionid=547818184E19D2E8494A2F6235D1AD76
- Технології добросовісного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки : матеріали всеукраїнського науковопедагогічного підвищення кваліфікації, 31 липня – 10 вересня 2023 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. https://cuesc.org.ua/images/informlist/Maket_advanced_training_PSAU.pdf
- Тегмарк М. Життя 3.0. Доба штучного інтелекту. Київ: Наш Формат, 2019.
- Квіт С. Масові комунікації: підручник. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. <https://kvit.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/Mass-Communications-2018.pdf>

- Практикум для самостійної роботи студентів з дисципліни «Правознавство»: навч. посібн. / Гаєвая О. В., Гаряєва Г. М., Кузьменко та ін. М. – Х.: ФОП Панов А. М. 2024. 376 с.
- Актуальні проблеми протидії корупції в умовах воєнного стану: мат-ли міжн. наук.-практ. конф. Науково-дослідний інститут публічного права. 15 лютого 2024 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. 156с.
- Буга Г. С. Досвід зарубіжних країн в боротьбі із запобігання корупції // Правова позиція. № 1 (38). 2023. С. 149 – 152. URL: <http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2023/1/29.pdf>
- Максименцева Н. О. Інституціоналізація корупції в системі вищої освіти в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 7. С. 565 – 568. URL: <http://sej.org.ua/index.php/ostannij-vipusk/2-uncategorised/164-7-2023>
URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/75910>
- Як студентам та викладачам стати добросовісними? : ефір прогр. «Пряма мова» на UA : Суми. URL: <https://youtu.be/Usn8E8HCFhY>
- Основні напрямки антикорупційної діяльності в Україні та їх правове регулювання [Електронний ресурс]: конспект лекцій та завдання до практичних занять з навчальної дисципліни "Правознавство": для студентів усіх спеціальностей / уклад. О. В. Кузьменко; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків: НТУ "ХПІ", 2025. – 74 с.
URI: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95582>

Список загальнодоступних інтернет-ресурсів

- ✓ Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого <http://nlu.org.ua>
- ✓ Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського <http://dnpb.gov.ua/ua/>
- ✓ Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr>
- ✓ Наукова бібліотека Українського державного університету імені Михайла Драгоманова <http://lib.npu.edu.ua>
- ✓ Наукова бібліотека Національного університету «Кієво-Могилянська академія» <http://www.library.ukma.edu.ua>
- ✓ Львівська обласна універсальна наукова бібліотека <http://lounb.org.ua>
- ✓ Одеська національна наукова бібліотека <http://odnb.odessa.ua>
- ✓ Дніпровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія <https://www.lib.dp.ua>
- ✓ Електронна бібліотека філософії <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/>
- ✓ Філософська навчальна література online <https://pidruchniki.com/filosofiya/>
- ✓ <https://www.edcamp.org.ua/schoolwithoutcorruption>
- ✓ https://osvita.ua/news/topics/50727/#google_vignette
- ✓ https://ti-ukraine.org/ti_format/doslidzhennya/cpi
- ✓ <https://nazk.gov.ua/uk/>
- ✓ <https://cpi.ti-ukraine.org>

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО, ПРОМІЖНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Тести для поточного контролю

Тест № 1

1. Предметом філософії є:
 - 1) людина та її місце у світі;
 - 2) природа та її закони;
 - 3) суспільно-історичні процеси;
 - 4) універсальні закони та принципи.

2. Філософія може бути визначена як:
 - 1) система найбільш загальних теоретичних поглядів на світ, на місце в ньому людини;
 - 2) мудрість взагалі;
 - 3) сукупність моральних вчень та норм;
 - 4) система релігійних вчень про світ.

3. Як співвідносяться філософія та світогляд:
 - 1) філософія є частиною світогляду;
 - 2) світогляд є частиною філософії;
 - 3) філософія є світогляд;
 - 4) основне місце у формування світогляду займають спеціальні наукові знання, філософія ж відіграє допоміжну роль.

4. Онтологія є філософським вченням про:
 - 1) буття;
 - 2) цінності світу;
 - 3) походження Всесвіту;
 - 4) докази.

5. Гносеологія є філософським вченням про:
 - 1) пізнання світу;
 - 2) непізнаваність буття;
 - 3) знання взагалі;
 - 4) раннє християнство.

6. Чим відрізняється філософія від міфології та релігії?
 - 1) вченням про авторитети;
 - 2) раціонально-теоретичним уявленням про світ;
 - 3) образністю уявлень;
 - 4) вченням про надприродне.

Тест № 2

1. Вислів «У ту ж саму річку не можна увійти двічі» належить античному філософу:

- 1) Піфагору;
- 2) Геракліту;
- 3) Платону;
- 4) Фалесу.

2. Атомістичне вчення про світ започаткував античний філософ:

- 1) Платон;
- 2) Епікур;
- 3) Анаксимен;
- 4) Демокрит.

3. Стверджував, що будь-яке уявлення про рух є суперечним, а, отже, неістинним:

- 1) Епікур;
- 2) Сократ;
- 3) Зенон;
- 4) Аристотель.

4. Вперше у центр філософії ставить проблему людини як моральної істоти:

- 1) Протагор;
- 2) Платон;
- 3) Сократ;
- 4) Зенон.

5. Класичний період античної філософії пов'язан із такими мислителями, як:

- 1) Фалес, Анаксимандр, Анаксимен;
- 2) Ксенофан, Парменід, Зенон;
- 3) Сократ, Платон, Аристотель;
- 4) Зенон, Сенека, Епіктет.

6. Вважав, що існують вічні та ідеальні цінності буття:

- 1) Геракліт;
- 2) Протагор;
- 3) Фалес;
- 4) Платон.

7. За своїм світоглядом Платон був:

- 1) об'єктивним ідеалістом;
- 2) суб'єктивним ідеалістом;
- 3) скептиком;
- 4) матеріалістом.

8. Свобода й управління своїми почуттями є головними принципами філософської школи:

- 1) софістів;
- 2) стоїків;
- 3) епікурейців;
- 4) кініків.

Тест № 3

1. Витоки середньовічної філософії знаходяться:

- 1) в атомістичній теорії;
- 2) у філософії Відродження;
- 3) у філософії Сократа;
- 4) у філософії Платона, стоїків та епікурейців.

2. Онтологічним принципом середньовічної філософії є:

- 1) раціоналізм;
- 2) креаціонізм;
- 3) одкровення;
- 4) формалізм.

3. Гносеологічним принципом середньовічної філософії є:

- 1) історизм;
- 2) раціоналізм;
- 3) одкровення;
- 4) креаціонізм.

4. У середньовічній філософії у сперечанні про універсалії номіналісти стверджували, що:

- 1) ідея загального (поняття) передує речі;
- 2) ідея речі не відповідає матеріальному втіленню;
- 3) ідея є ідентичною речі, а «імена після речей»;
- 4) реальними є лише одиничні речі.

5. У середньовічній філософії у сперечанні про універсалії реалісти стверджували, що:

- 1) ідея загального (поняття) передує речі;
- 2) реальними є лише одиничні речі, а «імена після речей»;
- 3) ідея речі не відповідає матеріальному втіленню;
- 4) ідея є ідентичною речі.

Тест № 4

1. «Індукція» позначає у філософії:

- 1) метод психологічного впливу;
- 2) метод мислення, що побудований на переході від загального до часткового;
- 3) метод мислення, що побудований на переході від часткового до загального;
- 4) метод загального пізнання.

2. Емпіричне знання є:

- 1) досвідним знанням;
- 2) науковим знанням взагалі;
- 3) теоретичним знанням;
- 4) частиною фізики.

3. «Раціоналізм» позначає у філософії:

- 1) частину математики;
- 2) наукове пізнання взагалі;
- 3) теоретичне пізнання, що базується на розумі;
- 4) досвідне знання.

4. Представником емпіризму у філософії Нового часу був:

- 1) Бекон;
- 2) Декарт;
- 3) Спіноза;
- 4) Лейбніц.

5. Вчення Декарта про субстанцію називається:

- 1) дуалізм;
- 2) монізм;
- 3) плюралізм;
- 4) універсальна математика.

6. Поняття «деїзм» у філософії Нового часу означає:

- 1) розділення наукової та релігійної думки;
- 2) визнання існування Бога як причини, що позбавлена індивідуальності;
- 3) визнання двох рівноправних начал: духу й матерії;
- 4) уявлення про те, що дух творить матерію та передує їй.

7. Для філософії епохи Просвітництва є характерними:

- 1) метафізичність;
- 2) теоцентризм;
- 3) раціоналізм;
- 4) креаціонізм

8. «Річ у собі» в Канта означає:
- 1) закрити для інших особистість;
 - 2) прихований смисл речі;
 - 3) закон;
 - 4) сутність.
9. Вирішальну роль Абсолюту в природі затверджував у своїй філософії:
- 1) Ньютон;
 - 2) Фейєрбах;
 - 3) Шеллінг;
 - 4) Гегель.
10. Згідно із Фейєрбахом суспільний розвиток визначає категорія:
- 1) мислення;
 - 2) любов;
 - 3) самосвідомість нації;
 - 4) обов'язок.

Тест № 5

1. «Бог помер!» – заявляє Ніцше. Чому Ніцше проголошує смерть Бога:
- 1) для підкреслення своєї атеїстичної позиції;
 - 2) для привернення інтересу до своєї філософії;
 - 3) для оголошення свободи людського духу;
 - 4) щоб продемонструвати своє вільнодумство.
2. Засновником сучасного екзистенціалізму був:
- 1) С. К'єркегор;
 - 2) З.Фрейд;
 - 3) Ф. Ніцше;
 - 4) Ж.-П. Сартр.
3. Виділіть вислів, що найбільш точно відповідає сутності екзистенціалізму:
- 1) філософія екзистенціалізму є вченням про вище розуміння світу;
 - 2) філософія екзистенціалізму є пізнанням причин та принципів суцього;
 - 3) філософія екзистенціалізму є вченням про те, як людині жити;
 - 4) філософія екзистенціалізму є вченням про людську свободу.
4. Фрейдизм є:
- 1) раціональною філософією;
 - 2) філософією ірраціоналізму;
 - 3) психологічним напрямком;
 - 4) соціологічним напрямком.

5. Основною категорією вчення Фрейда про «безсвідоме» є:
- 1) «Воно»;
 - 2) «Я»;
 - 3) «Супер-Я»;
 - 4) особистість.
6. Поняття «колективне безсвідоме» увів до наукової сфери:
- 1) К. Юнг;
 - 2) З. Фрейд;
 - 3) Платон;
 - 4) Е. Фром.
7. Які з наведених понять є чужими для формаційної концепції Карла Маркса:
- 1) Капіталізм;
 - 2) Феодалізм;
 - 3) Традиційне суспільство;
 - 4) Постіндустріальне суспільство.
8. Що мав на увазі К. Маркс, коли писав: «Сутність людини не є абстракт, притаманний окремому індивіду, вона є сукупність усіх суспільних відносин»:
- 1) людина є маріонеткою в руках суспільства;
 - 2) сутність людини соціальна, а не біологічна;
 - 3) оригінальність особистості є не більше ніж ілюзія;
 - 4) зміна суспільних відносин змінює особистість.

Тест 6

1. Феноменологія – це вчення про:
- 1) божественну мудрість
 - 2) рефлексію свідомості про свої акти та їх зміст
 - 3) матеріальну єдність світу
 - 4) сутність людини
2. В основу логічного позитивізму покладено принцип:
- 1) взаємозв'язку
 - 2) верифікації
 - 3) розвитку
 - 4) фальсифікації
3. Герменевтика – це:
- 1) вчення про чисту модель раціональності
 - 2) вчення про практичну користь знання
 - 3) вчення про феномени людської свідомості
 - 4) мистецтво та теорія тлумачення текстів

4. Еріх Фром є відомим представником:

- 1) неопозитивізму
- 2) структуралізму
- 3) філософії життя
- 4) неофрейдизму

5. Вивчення структури дослідження об'єкта є сутністю:

- 1) феноменології
- 2) позитивізму
- 3) структуралізму
- 4) герменевтики

6. Прибічником цивілізаційної концепції суспільного розвитку є:

- 1) К. Маркс
- 2) У. Ростоу
- 3) Н. Данилевський
- 4) А. Тойнбі

7. Назвіть, хто із наведених нижче філософів є автором теорії масового суспільства та масової культури:

- 1) Х. Ортега-і-Гасет
- 2) Е. Тоффлер
- 3) А. Печчеї
- 4) З. Бжезінський

8. Думка про те, що сучасне суспільство є дисциплінарним простором, який формує необхідний для нього тип людини, належить:

- 1) Ж. Лакану
- 2) К. Марксу
- 3) З. Фрейду
- 4) М. Фуко

9. На думку Ж. Дельоза:

- 1) філософ має лише формулювати загальні поняття
- 2) філософ добуває відношення внутрішнього та зовнішнього
- 3) філософ має узяти на себе ризик творця, відважитися на власний досвід
- 4) філософ є лише стороннім спостерігачем

10. На думку Ж. Дерріди, будь-яке культурне явище має бути досліджено шляхом:

- 1) тлумачення
- 2) деконструкції
- 3) аналізу
- 4) раціональної реконструкції

11. Сучасний стан науки, культури та суспільства було визначено як «стан постмодерну»:

- 1) А. Тойнбі
- 2) Ж.-Ф. Ліотаром
- 3) Т. Куном
- 4) А. Печчеї

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра філософії

Спеціальність – для усіх спеціальностей

Освітня програма – для програми «Інноваційній кампус»

Форма навчання – денна

Навчальна дисципліна – «Основи гуманітарно-філософських знань у професійній діяльності»

Семестр – I-II

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Діяльнісний підхід людини до світу, її перетворюючий потенціал. Поняття людини. Поняття та структура особистості.
2. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, перші концепції некласичної філософії.

Екзаменаційні питання для складання іспиту

1. Діяльнісний підхід людини до світу, її перетворюючий потенціал. Поняття людини. Поняття та структура особистості.
2. Ціннісні установки і світоглядна орієнтація особистості. Місце світогляду у структурі особистості.
3. Загально-гуманітарний та світоглядний характер філософського знання. Основні філософські виміри світогляду (онтологічний, гносеологічний, аксіологічний, антропологічний, соціальний тощо).
4. Перші філософські концепції: походження світу, буття, розвиток, єдність та дискретність світу. Число як початок.
5. Античний атомізм. Зародження логіки, ідеї софістів.
6. Критична думка Сократа, концепція людини як моральної істоти.

7. Вчення Платона про ідеї, поява системного уявлення про світ.
8. Створення Аристотелем першої системи наук, вчення про логіку та проблема пізнання світу.
9. Проблеми етики в елліністичній філософії.
10. Особливості рефлексії буття та людини у середньовічній філософії, її основні принципи.
11. Вчення Августина про людину, душу й тіло; августинівські концепції теодицеї, часу та держави.
12. Схоластика, її специфіка та ідеї. Розвиток логіки в схоластиці.
13. Проблема свободи волі людини та принцип єдності людини у філософії Томи Аквінського.
14. Емпіризм в Середньовіччі: концепції Р. Гросетеста та Р. Бекона.
15. Гуманізм Ренесансу. «Про достоїнство людини». Філософські та наукові ідеї доби Відродження.
16. Соціально-політичні ідеї Відродження. Утопізм.
17. Модерний емпіризм, проблема пізнання, матеріалістичне уявлення про світ. Еволюція емпіризму.
18. Модерний раціоналізм, правила методу та метод сумніву Декарта. Матеріалізм та етика Спінози. Філософія Лейбніца; особистісний вимір буття.
19. Філософія доби Просвітництва: концепції природних прав людини, загальної освіти, суспільно-політичного прогресу, всемогутності розуму, підкорення та перебудови світу.
20. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках; людина як машина. Атеїзм.
21. Основні риси української філософської думки. Концепція людини та «сродної праці» у філософії Г.С. Сковороди.
22. Критична філософія І. Канта, синтез емпіризму та раціоналізму. Агностицизм.
23. Категоричний імператив як гуманістична позиція, концепція свободи Канта.
24. Філософія Г. Гегеля, тотожність мислення і буття. Діалектика Гегеля: принципи, закони, категорії.
25. Криза раціоналістичного погляду на світобудову, перші концепції некласичної філософії.
26. Критика західної цивілізації, її „гуманізму”, ідея волі до влади та поняття надлюдини у філософії Ф. Ніцше.
27. Матеріалістичне трактування історичного процесу. Діалектико-матеріалістична ідея практики в теорії пізнання Маркса і Енгельса.
28. Сцієнтичний напрямок у філософії: позитивізм О. Конта, емпіріокритицизм.
29. Нове розуміння людини у психоаналітичній філософії З. Фрейда, обґрунтування ірраціонального характеру індивідуального буття людини.
30. Космізм В. Вернадського. Вчення Вернадського про феномени життя космосу, людства та ноосфери.
31. Криза цивілізації у ХХ – ХХІ ст.ст. Феноменологія Е. Гуссерля та проблема свідомості.

32. Знання про людину у філософській антропології та екзистенціалізмі: відкритість світу, свобода, відповідальність, життя та смерть, сенс життя.
33. Методологія та логіка розвитку науки у неопозитивізмі та постпозитивізмі.
34. Соціально-філософські концепції ХХ-ХХІ ст.ст.
35. Основні ідеї герменевтики та структуралізму.
36. Криза сучасності та ситуація «постмодерну» в сучасній культурі та філософії.
37. Людина і світ сьогодні. Особливості сучасного соціокультурного середовища.
38. Техніка як антропологічна проблема. Людина в умовах технічної цивілізації. Людський розум та штучний інтелект.
39. Проблема взаємодії природи та техніки. Техніка в умовах глобалізації.
40. Людина та мас-медіа. Віртуалізація «Я» у сучасному інформаційному просторі.
41. Проблематизація спілкування. «Людина маси» та проблема самотності.
42. Проблема трансгуманізму та «постлюдини» у філософії та культурі. Проблеми біоетики.
43. Поняття корупції, її ознаки, форми, види, причини та наслідки.
44. Конфлікт інтересів, його види та зв'язок із корупцією. Корупція у вищій освіті.
45. Міжнародний досвід протидії корупції. Спеціалізовані інституції з протидії корупції.
46. Правовий механізм запобігання корупції. Юридична відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків.
47. Поняття академічної доброчесності та гарантії її дотримання.
48. Види порушення академічної доброчесності. Концепція академічної доброчесності у системі вищої освіти.

Література для підготовки:

1. Філософія: навч.-метод. посіб. / Владленова І.В., Годзь Н.Б., Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М., Дольської О.О. Харків: Видавець Іванченка І.С., 2024. 200 с.
2. Городиська О. М. Філософія європейського Середньовіччя: текст лекції з курсу «Філософія»: для студентів усіх форм навчання, а також з курсу «Базові концепції в історії філософської думки» для аспірантів спец. «В10–Філософія» / уклад.: Городиська О. М., Дишкант Т. М. ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Електрон. текст. дані. Харків : НТУ «ХП», 2025. 70 с.
3. Дольська О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. Посібник. Харків: НТУ «ХП», 2012.
4. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ-2000», 2020.
5. Дольська О. О., Годзь Н.Б., Городиська О.М., Дишкант Т.М., Тагліна Ю.С. Багатовимірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах. Монографія. Харків, 2021.

6. Освітньо-педагогічні напрями в сучасній західноєвропейській філософії: навч.-метод. посіб. / О.О. Дольська, О.А. Гончаренко, О.М. Городиська. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2023.
7. Практикум для самостійної роботи студентів з дисципліни «Правознавство»: навч. посібн. / Гаєвая О. В., Гаряєва Г. М., Кузьменко та ін. М. – Х.: ФОП Панов А. М. 2024. 376 с.
8. Актуальні проблеми протидії корупції в умовах воєнного стану: мат-ли міжн. наук.-практ. конф. Науково-дослідний інститут публічного права. 15 лютого 2024 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. 156с.
9. Буга Г. С. Досвід зарубіжних країн в боротьбі із запобігання корупції // Правова позиція. № 1 (38). 2023. С. 149 – 152.
URL: <http://legalposition.umsf.in.ua/archive/2023/1/29.pdf>
10. Максименцева Н. О. Інституціоналізація корупції в системі вищої освіти в Україні // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 7. С. 565 – 568.
URL: <http://sej.org.ua/index.php/ostannij-vipusk/2-uncategorised/164-7-2023>
URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/75910>
11. Як студентам та викладачам стати доброчесними? : ефір прогр. «Пряма мова» на UA : Суми. URL: <https://youtu.be/Usn8E8HCFhY>
12. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. 4-е видання перероблене та доповнене. К.: КНТ, 2016.
13. Основні напрямки антикорупційної діяльності в Україні та їх правове регулювання [Електронний ресурс]: конспект лекцій та завдання до практичних занять з навчальної дисципліни "Правознавство": для студентів усіх спеціальностей/ уклад. О. В. Кузьменко; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Електрон. текст. дані. – Харків: НТУ "ХПІ", 2025. – 74 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/95582>